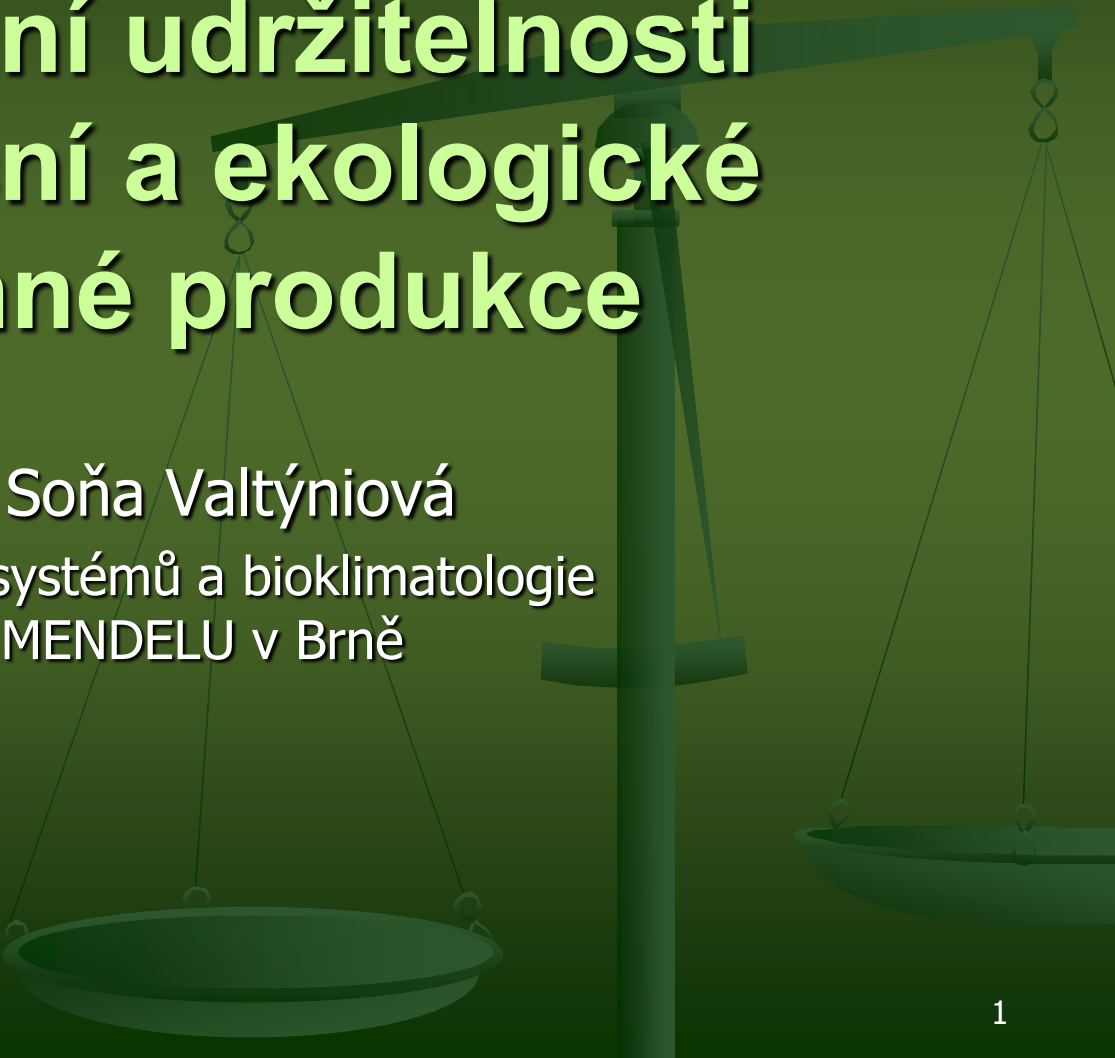

Porovnání udržitelnosti konvenční a ekologické rostlinné produkce

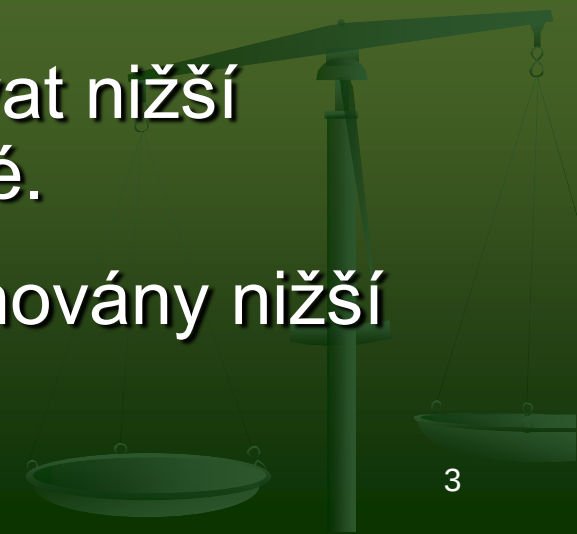
Ing. Soňa Valtýniiová
Ústav agrosystémů a bioklimatologie
AF MENDELU v Brně

V rámci disertační práce

- Téma komplexního hodnocení udržitelnosti systémů rostlinné produkce.
- Zjištění a vyhodnocení vybraných ukazatelů udržitelnosti (soubor indikátorů) ekologického a konvenčního zemědělství v oblasti rostlinné produkce na úrovni farmy na základě dat z konkrétních farem.
- Identifikace slabých míst obou systémů.
- Analýza rozdílů v nedostacích mezi systémy.
- Návrh opatření pro zlepšení pro vybrané oblasti.

Hypotézy:

- V konvenčním systému se častěji vyskytují nadlimitní hodnoty bilance dusíku a naopak nedostatečná výživa fosforem a draslíkem.
- V konvenčním systému je častější nedostatečná obnova půdní organické hmoty.
- V ekologickém systému lze očekávat nižší hodnoty bilance N.
- V ekologickém systému lze očekávat nižší spotřebu energie, zejména nepřímé.
- V ekologickém systému jsou dosahovány nižší výnosy plodin.

Metodika

- Na 3 ekologických a 2 konvenčních farmách bylo provedeno hodnocení s využitím souboru indikátorů z ekologické oblasti:
  - bilance dusíku (míra nebezpečí vyplavování),
  - bilance fosforu a draslíku (vyrovnaná výživa),
  - bilance organické hmoty v půdě,
  - bilance energie (efektivnost využití energie, celková spotřeba energie),
  - výnosy,
  - diverzita plodin,
  - pokryvnost půdy vegetací,
  - průměrná velikost pozemků.

Metodika

- Na 3 ekologických a 2 konvenčních farmách bylo provedeno hodnocení s využitím souboru indikátorů z ekologické oblasti:

- bilance dusíku,
- bilance fosforu a draslíku,
- bilance organické hmoty v půdě,
- bilance energie,

REPRO

- výnosy,
- diverzita plodin,
- pokryvnost půdy vegetací,
- průměrná velikost pozemků.

- t.ha^{-1} , OJ.ha^{-1}
- Shannonův index
- %, index
- průměr, medián

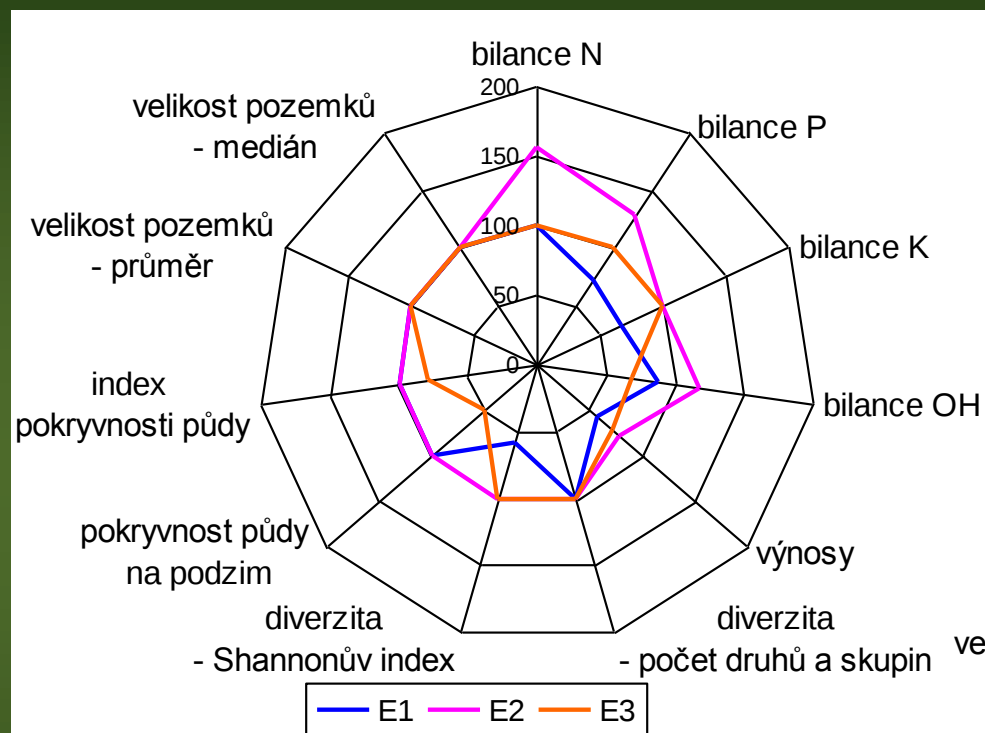
Metodika – Nastavení parametrů indikátorů

Název indikátoru	Jednotka	Limitní hodnoty
Roční bilance N	kg.ha ⁻¹	±25
Roční bilance P	kg.ha ⁻¹	±7
Roční bilance K	kg.ha ⁻¹	±20
Bilance organické hmoty	%	90–110
Výnosy	t.ha ⁻¹	průměrná hodnota pro kraj
Diverzita plodin	počet	4 plodiny ze 3 skupin
	index	> 2,00
Pokryvnost půdy na podzim	%	> 50
Index pokryvnosti půdy	index	> 0,6
Průměrná velikost pozemku	ha	5–25

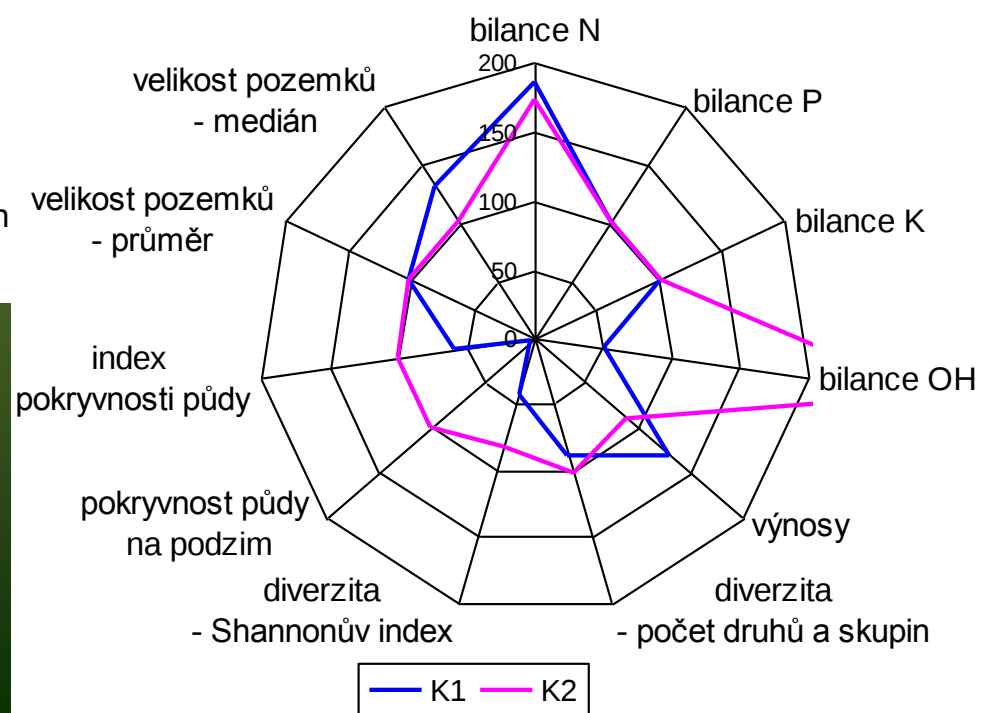
Metodika – Charakteristika podniků

	E1	E2	E3	K1	K2
Výrobní oblast	ŘVO Vyškov	PVO Zlín	BVO Jihlava	ŘVO Vyškov	BVO Č. Krumlov
Výměra	195 ha 156 ha OP 34 ha TTP	1817 ha 432 ha OP 1385 TTP	540 ha 293 ha OP 190 TTP 0,3 TK	492 ha OP	2200 ha 600 OP 1600 TTP
Živočišná produkce	–	200 krav s TPM 350 krav BTM	80 krav BTM 80 prasat 30 ovcí 6 koz, 15 koní	–	340 krav s TPM 130 krav BTM
Struktura plodin	žito, špalda, pohanka žito, luskovinové směsky	žito, špalda pšenice, žito, tritikále, obilní směsky, bob	pohanka, špalda, brambory, cibule lusko-obilní směsky, luskoviny	cukrovka, ječmen, mák	pšenice, řepka jetelotravní směsky, silážní kukuřice

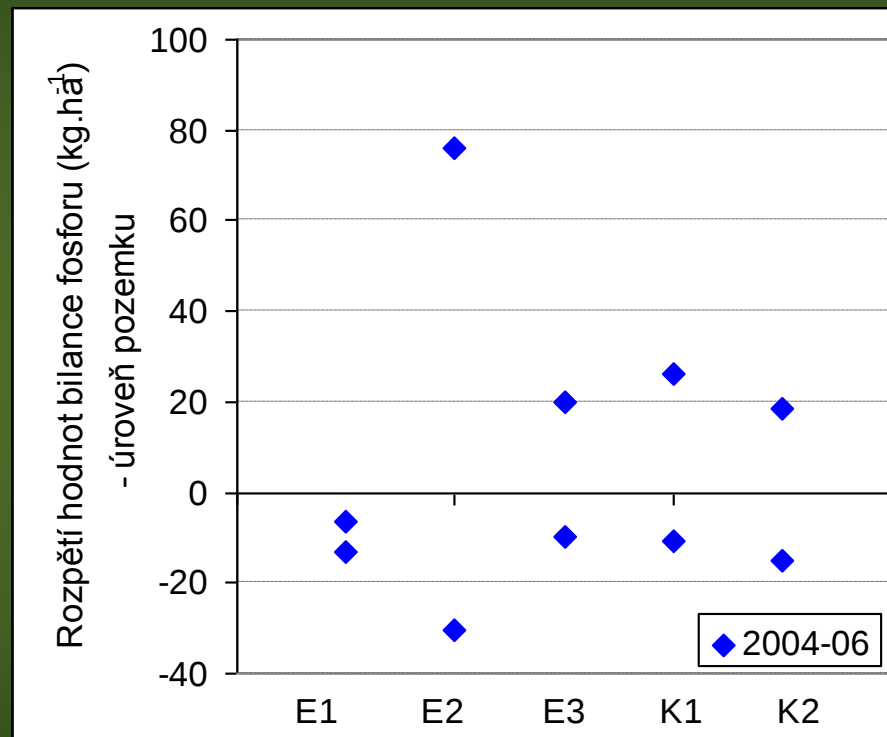
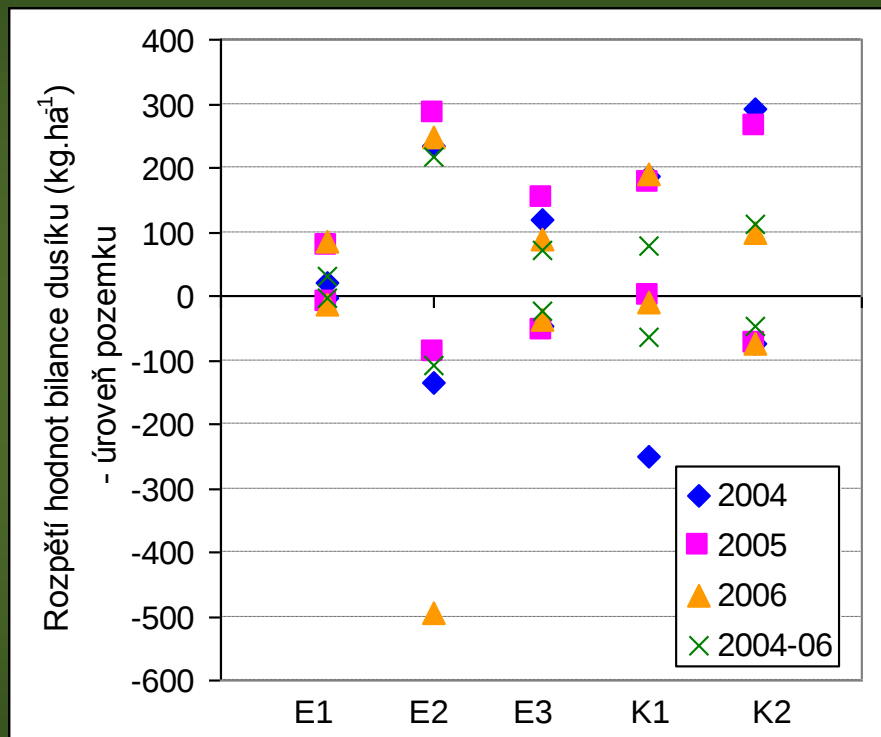
Výsledky

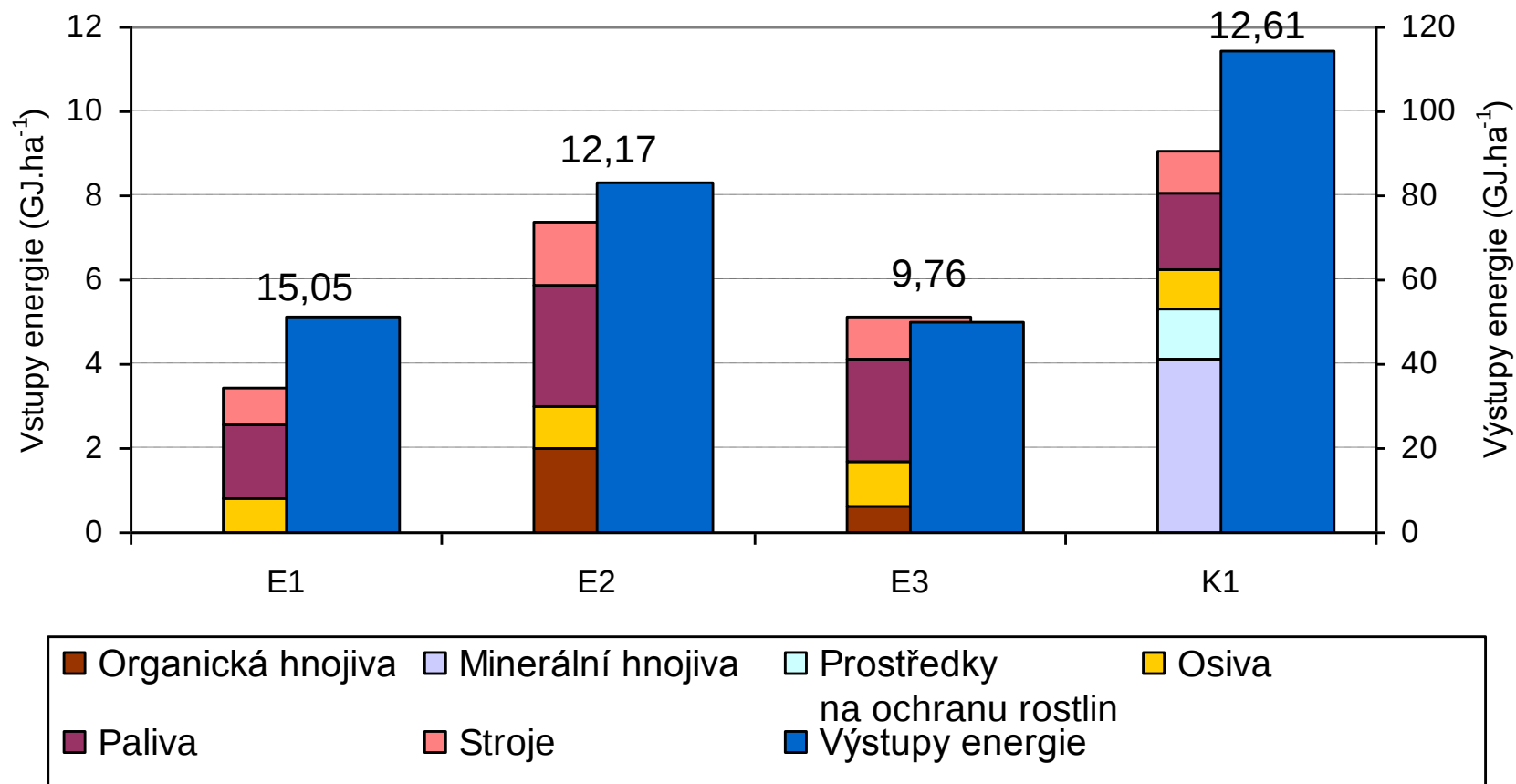
Grafy % plnění požadovaných hodnot indikátorů

Výsledky – Balance živin

Výsledky – Balance energie

Výsledky – Návrh opatření

	A	B	C	D
E1	Cíl: úprava trvale záporné balance P a K, mírné zvýšení balance organické hmoty			
	Aplikace kompostu pro jarní přihnojení	Aplikace hnoje na podzim	Aplikace kompostu i hnoje	Aplikace minerálních hnojiv
E2	Cíl: mírné snížení balance N ale zejména její rozkolísanosti a snížení balance organické hmoty při zachování balance P			
	Sklízená meziplodina (krmné žito)	Sklízená meziplodina (tráva na orné půdě)	Snížené dávky organických hnojiv	Sklízená meziplodina + snížené dávky organických hnojiv
E3	Cíl: zvýšit bilanci organické hmoty a K, zlepšit pokryvnost půdy vegetací při zachování balance N			
	Zvýšení podílu mezipločin (neleguminóz- ních)	Leguminózní meziplodina	Zvýšení dávek organických hnojiv	Mezipločiny + zvýšení dávek organických hnojiv

Výsledky – Návrh opatření

K1	Cíl: zlepšit bilanci organické hmoty, omezit nebezpečí vyplavování N, zlepšit strukturu plodin a pokryvnost půdy vegetací
	Opatření: Zařazení neleguminózní meziplodiny
K2	Cíl: optimalizace hospodaření s organickou hmotou a dusíkem
	Opatření: Vhodný termín zaorání víceletých pícnin + sledování bilance K

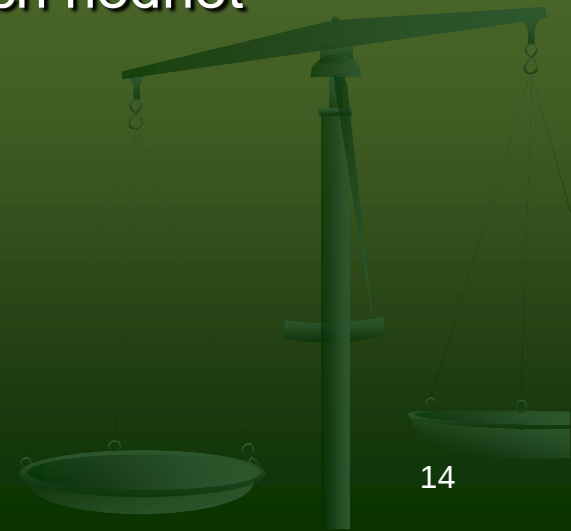
Závěry

Výsledky částečně potvrzují stanovené hypotézy:

- U konvenčních farem byly zjištěny mírně, ale trvale zvýšené bilance N.
Bilance P a K jsou ale v přijatelném rozmezí.
- Nepotvrdil se předpoklad, že konvenční farmy budou vykazovat nízkou bilanci organické hmoty v půdě.
- Předpoklad vyváženější bilance dusíku na ekologických farmách je narušen vysokou variabilitou výsledků na farmě E2.
Navíc bilance P a K je méně příznivá než u konvenčních farem.
- Vstupy energie jsou na ekologických farmách nižší než na farmě konvenční.
Efektivita využití energie je srovnatelná a spotřeba na jednotku produkce je vyšší na biofarmách.
- V ekologickém systému jsou dosahovány výnosy na úrovni 60–70 % konvenčního systému celorepublikově a 59–80 % na sledovaných biofarmách.

Závěry

- Nepotvrdila se jednoznačná závislost rozdílných hodnot jednotlivých indikátorů na příslušnosti k systému ekologického nebo konvenčního hospodaření.
Záleží spíše na konkrétních prvcích managementu farmy (struktura a střídání plodin, dávky a časování organického hnojení, využití vedlejšího produktu plodin atd.) a jejich interakcích v rámci celého systému daného podniku.
- Má-li být hodnocena udržitelnost hospodaření na půdě, je potřebné komplexní hodnocení plnění cílových hodnot indikátorů.

Závěry

Vzhledem k rozdílnosti jednotlivých farem, co do struktury plodin, produkčních podmínek a jejich zaměření, není možné navrhnout univerzální opatření. Jisté zobecnění ale možné je:

- Na konvenčních farmách věnovat pozornost také výživě P a K a využívat meziplodiny.
- Na ekologických farmách aplikovat statková hnojiva v nižších dávkách, koordinovat jejich aplikaci s bobovitými plodinami a meziplojinami, zařazovat meziploidy a využít možnosti aplikovat povolená P a K minerální hnojiva.
- Komplexní sledování a vyhodnocování agrosystémů je nezbytné pro zajištění setrvalosti hospodaření. Mělo by zahrnovat jak úroveň farmy jako celku, tak i analýzu na úrovni jednotlivých pozemků.

Děkuji za pozornost.

